

References

1. Kuznetsova, I.O.; Zakharchuk, V. L. (2013). Using the structure of natural forms in biodesign objects. Kyiv: Kyiv National Aviation University [in Ukrainian].
2. Lebedeva, Y. S.; Rabinovich, V.I.; Polozhay, E.D. (1990). Architectural Bionics. M.: Strizhizdat [in Russian].
3. Martheika, V. (1967). Bionika. M.:The World [in Russian].
4. Mironenko, V.P. Korshun, Y.I. (2009). Directions of bionic shaping of costume design. Bulletin of KSADA, 5, 122-128 [in Ukrainian].
5. Moshchenko, A.V.; Kolosnichenko, O.V.; Baranova, A.I. (2015). Investigation of the formation of a collection of women's clothing on the basis of bionic objects of the Red Sea. Bulletin of the Kiev National University of Technology and Design, 4, 220-224 [in Ukrainian].
6. Svirko, V.O. (2009). Dictionary of design and ergonomics: a terminology dictionary for specialists in design and ergonomics, engineers, designers, students of the universities. Kharkiv: NTMT [in Ukrainian].
7. Chugai, N. M. (2012). The use of the principles of bionic shaping in the design of transforming furniture. Kharkiv: Bulletin of KSADA, 4, 47-50 [in Ukrainian].
8. Shandrenko, O. M.; Kyrylova, A.V. (2014). Bionic design in the context of modern scientific research. Bulletin of the KNUCA: collections of scientific works: Art Studies, 30, 124-129 [in Ukrainian].
9. Shmegelskaya, Y.V. (2015). Tectonic and bionic components of the design of a hairstyle. Culture and art in the modern world: Publishing center. Kyiv: Bulletin of the KNUCA, 16, 240-247 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.08.2017 р.

УДК 76.026:471.5

Бражнік Борис Дмитрович
магістрант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
dimbora@voliacable.com

ВИСВІТЛЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ, НАУКОВИХ І ПРИКЛАДНИХ ПИТАНЬ ДИЗАЙНУ В ФОРМІ ІНФОРМАТИВНОГО НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ВИДАННЯ "ОБРАЗОТВОРЧІ ОСНОВИ ДИЗАЙНУ"

Мета роботи – розглянути значення науково-популярної літератури, викладеної у доступній і водночас цікавій формі, в інтелектуальному, естетичному, професійному розвитку та вихованні майбутнього дизайнера, становленні його творчої особистості. **Методологія** дослідження науково-популярного видання вимагає від популяризатора вміння поєднувати наукову глибину в осмисленні матеріалу та водночас вміння розказати про складні речі доступно і цікаво. Використовувалися загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення і под. **Наукова новизна** полягає у застосуванні сучасного підходу до розуміння науково-популярного видання з авторським поглядом на традиційне використання книги: вона стає першим поштовхом до подальших загально-філософських висновків, виконує енциклопедичні функції, знайомлячи читача з причинами і наслідками багатьох явищ та безліччю цікавих фактів, виконує просвітницькі і заохочувальні функції. **Висновки.** Завдяки актуальності і універсальності сучасна науково-популярна, пізнавальна, політематична література стає початком серйозного захоплення тією чи іншою дисципліною, дає змогу читачам розширювати загальну ерудицію та сприяє формуванню активної, відповідальної, сильної творчої особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації.

Ключові слова: науково-популярна література, дизайн, художні засоби, образотворче мистецтво, поліекран, творчий потенціал, методика, системний, візуальне наповнення.

Бражнік Борис Дмитрович, магістрант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Освещение художественных, научных и прикладных вопросов дизайна в форме информативного научно-популярного издания "Изобразительные основы дизайна"

Цель работы – рассмотреть особое значение научно-популярной литературы, представленной в доступной и одновременно интересной форме, в интеллектуальном, эстетическом, профессиональном развитии и воспитании будущего дизайнера, становлении его творческой личности. **Методология** исследования научно-популярного издания требует от популяризатора умения соединить научную глубину в осмыслении материала и одновременно умения рассказать про сложные вещи доступно и интересно. Используются общенаучные методы анализа, синтеза, обобщения и т.д. **Научная новизна** состоит в использовании современного подхода к анализу научно-популярного издания с авторским взглядом на традиционное использование книги: она становится первой подвигкой к дальнейшим общефилософским выводам, выполняет энциклопедические функции, знакомит читателя с причинами и следствиями многих явлений, многообразием интересных фактов, выполняет просветительские и поощрительные функции. **Выводы.** Благодаря актуальности и универсальности современная научно-популярная познавательная, политематическая литература становится началом серьезного увлечения той или иной дисциплиной, даёт возможность читателям расширить общую эрудицию и благоприятствует формированию активной, ответственной, сильной творческой личности, способной к саморазвитию и самореализации.

Ключевые слова: научно-популярная литература, дизайн, художественные средства, изобразительное искусство, полиэкран, творческий потенциал, методика, системный, визуальное наполнение.

Brazhnik Boris, Master's Degree student of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Coverage of artistic, scientific and applied issues of design in the form of an informative popular scientific publication "Graphic Design Basics"

Purpose of the work is to study the importance of popular scientific literature, presented in an accessible and at the same time interesting form for intellectual, aesthetic and professional development and education of a future designer and his personal becoming. **Methodology** of a popular scientific edition research requires ability to combine scientific depth in the comprehension of material and at the same time ability to tell about difficult things easily and interestingly. General scientific methods of analysis, synthesis, generalization, etc. are used. The **scientific novelty** of work consists in application of the modern approach to the popular scientific edition research with an authorial look to the traditional use of a book. It becomes the first push to the further general philosophic conclusions, performs encyclopaedic functions, acquainting a reader with causes and effects of many phenomena and variety of interesting facts and accomplishes educational and encouraging functions. **Conclusions.** Due to actuality and universality, modern popular scientific, cognitive, poly-thematic literature becomes the beginning of serious fascination by one or another discipline. It gives an opportunity to readers to extend general erudition and assists forming of active, responsible, strong and creative personality, capable of self-development and self-realization.

Keywords: popular scientific literature, design, artistic means, fine art, split screen, creative potential, methodology, system, visual contents.

Актуальністю теми дослідження є популяризація та привернення уваги широких верств читачів до висвітлення різноманітних мистецьких, наукових та прикладних питань в окремих галузях, що можна ефективно здійснювати завдяки сучасним науково-популярним виданням. Ці видання можуть мати різноманітне спрямування за тематикою та подачею матеріалу, за оформленням та наповненням, але завжди це своєрідний "лікбез". Завдяки інформативній формі видання людина, що не є фахівцем у певній галузі, швидко отримує початкові знання та розширює своє світосприйняття. Чіткі, стислі визначення та наукові висновки або захоплююча літературна подача текстових матеріалів, яскрава ілюстративна частина або нескладні схеми та креслення роблять інформативність такої форми видань загальнодоступною та спонукають зацікавленого читача в подальшому ознайомитись більш детально з тим чи іншим фактом чи інформацією, що викладені в оригінальній цікавій формі науково-популярного видання, тобто сприяють подальшому розвитку та накопиченню корисних знань.

Мета дослідження: пошук новаторської ідеї, яка не має буквальних прототипів, влучне використання різних варіантів у царині декоративно-пластичних пошуків, що повинні поєднувати несумісність таких понять, як нерукотворні природні явища та унікальні твори образотворчого мистецтва; віднайти та поєднати скріплені візуальною ідентичністю та метафоричним порівнянням явища, що має стати спільною базою для утворення їх взаємозв'язку та взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Варіативність та різноманітність форми подачі матеріалу в науково-популярних виданнях практично не мають обмежень. "Пізнавальну книгу можна диференціювати на науково-художню, науково-пізнавальну, довідкову та ужитково-розвивальну, кожна з яких покликана розв'язувати конкретні інформаційно-комунікативні завдання" [7, 1]. Це можуть бути науково-популярні енциклопедично-пізнавальні видання що висвітлюють рослинний або тваринний світ нашої планети, її географічно-природні чи астрономічні явища. Супроводжені детальними яскравими рисунками або фотографіями, подібні видання містять відповідні назви та мають стислий опис конкретних явищ. Така подача інформації сприяє розширенню знань про світ природи, викликає захоплення різноманітністю форм життя, виховує любов до природи та сприяє виникненню відповідальності за збереження оточуючого середовища. Зовсім інший підхід можемо побачити на прикладі популярного видання "Очумелые ручки": безліч неймовірних задумок про створення різних цікавих та корисних речей із звичайних побутових відходів супроводжені дотепними фоторепортажами чи поетапними рисунками, що детально пояснюють як створюється черговий "шедевр". Таке видання стимулює розвиток фантазії у читача, його бажання та вміння щось створювати своїми руками, вдосконалює технічні навички та привчає до думки, що кожна річ, навіть, якщо це сміття, має шанс на друге життя та може принести користь та задоволення і тим, хто знайде свій власний винахід, і тим, хто вдячно скористується корисною порадою.

Особливу увагу завжди викликають науково-популярні видання, пов'язані з мистецтвом. Це може бути і глосарій визначень основних мистецьких термінів, понять, назв, прізвищ і таке інше; фотоальбом-путівник, що висвітлює відомі історично-культурні пам'ятки або фотоальбом присвячений археологічним знахідкам чи витворам народної творчості; навіть альбом, що містить репродукції авторських робіт з текстовою частиною, що занурює в творчий процес, має пізнавальне науково-популярне спрямування. Специфічного підходу вимагає популяризація зокрема дизайну, адже в ньому особливого значення набуває ілюстративний ряд та його інтерпретація. "Специфічним є і об'єкт, що розглядається в роботі. Це різноманітна предметно-просторова середина, точніше, форма її складових. Це те, що має виражатися в різноманітних графічних і пластичних дизайн-композиціях. Це, звісно, увесь

безмежний світ дизайну" [11, 9]. Зрештою, предмет популяризації завжди позначається на способі викладу, формі подання матеріалу, мовностилістичних аспектах, засобах візуального супроводу та ін.

Сучасна людина тяжіє до інформації в стислій формі, що не обтяжена зайвими подробицями та заглибленням в наукову сутність проблеми. Достатньо існуючого факту, його назви, стислого значення та відповідного зображення. Книга із традиційним оформленням в очах пересічного споживача сьогодні вже не виглядає привабливим явищем. Сучасна молодь у переважній більшості віддає перевагу не книзі, а інтернету і, якщо є вибір, перечитати цікавий літературний твір або переглянути фільм, знятий за цим твором, молода людина, безперечно, обирає фільм. Це дуже сумна історія, бо прочитана книга спонукає людину зробити свої власні висновки, а в фільмі за неї це робить режисер. Сучасний споживач при звичаївся до поверхневого, миттєвого сприйняття інформації, що як швидко мінливі зображення із кліпів приваблюють яскравою картинкою. Він звик до телевізійного полієкрану, що пропонує одночасно важливі події в онлайн режимі, інтерв'ю, новини із студії та термінові новини на рухомому рядку, тобто вся інформація зчитується одночасно. Зараз молода людина не може уявити своє існування без інтернету, комп'ютеру вдома, на роботі, в гаманці. Інформативний екран поступово стає більшим, від маленьких телевізійних екранів, що збільшувались за допомогою лінзи до великих домашніх кінотеатрів, сучасних моніторів. Навіть звичайні мобільні телефони замінили смартфони із максимально можливими екранами. Безліч інформації, яку важко детально опрацювати люди при звичаїлись сприймати на рівні узагальнених образів. Звичайною справою стало завітати з телефону на "WEB-сторінку (англ. web-page) – окремий документ або декілька документів, частина інформації, що її розміщено на сайті у всесвітній мережі." [3, 382].

Прикладом сучасного науково-популярного мистецького видання може стати наша оригінальна авторська версія, що охоплює два напрямки знань – природничий та мистецький – в єдиний комплекс, що доводить їх спільну сутність. Наше науково популярне видання з огляду на потреби сучасності задумано сприйматись не посторінково, а розворотами. Ілюстративний матеріал подається в яскравій формі в вигляді колажу. На таку ідею наштовхнув перегляд високохудожніх колажів Параджанова, що зачаровують несподіваністю сполучень різних об'єктів, їх фактур та виникненню на цій основі незвичайних художніх образів. В оформленні сучасних книжок також часто використовують прийом колажу. Отже, дизайн-концепція нашого науково-популярного видання полягає в застосуванні сучасного підходу і художньої якості та в отриманні на виході корисної високохудожньої печатної продукції, яку не зможе не помітити сучасний споживач. Пропоноване видання відрізняє від наукових трактатів та художньої літератури саме такий підхід. Візуальне наповнення працює як плакат – воно подається на розвороті та приваблює погляд. Бажанню розібратись більш детально допоможе стисла зрозуміла текстова інформація, що доповнена висловлюваннями відомих митців, що дали влучне та ємне визначення відповідній складовій образотворчого мистецтва. Повний перелік застосованих в ілюстрації робіт відомих майстрів, що закодовані в лінійній схемі біля основного зображення є ще одною "фішкою" цього видання. Це навіть нагадує популярну гру – знайди десять відмінностей у двох картинках. Видання також дещо нагадує енциклопедію усіх видів образотворчого мистецтва які зібрані в купу не за алфавітним принципом, а за найбільш вираженою приналежністю до основних образотворчих елементів. На одній сторінці може бути, поряд з витвором мистецтва, природне явище, що візуально та за суттю переважно нагадує площину, лінію чи об'єм, або основним чинником цього зображення є кольорова складова. Основні елементи образотворчого мистецтва спостережлива людини може побачити в навколишньому оточенні, в природі: краплі дощу або зірки на нічному небосхилі водночас є точками, а блискавка чи конденсаційний слід від літака в небі водночас є лініями. Скелі або гори це природні об'єми, що нагадують твори скульпторів ("Ведмідь-гора"), а яскравий захід сонця інколи перетворюється в феєричний спектакль, що надає художникам приклад гармонії кольору. Перші відомі рисунки, що відображують навколишній світ первісної людини, були зроблені за допомогою лінії та плями.

Багато років потому засновник пуантилізму Жорж-П'єр Сьора за допомогою локальної кольорової точки створив гармонійне колористичне середовище своїх живописних творів, а лінійні рисунки Анрі Матісса і Амедео Модільяні, завдяки наполегливому творчому пошуку їх авторів, набувають такої лаконічності та виразності, що отримують властивість передачі внутрішнього світу зображуваної людини. В багатьох випадках сучасні дизайнери беруть за основу своїх проєктів природні об'єкти. Яскравим прикладом є один з символів Австралії Сіднейський оперний театр, що нагадує розсіпані на березі океану мушлі. Ця книга повинна викликати у пересічного глядача ефект калейдоскопу в руках дитини. Яскраве, привабливе видовище, що змінюється від сторінки до сторінки та викликає бажання більш детально роздивитись, зрозуміти як, хто та за допомогою яких професійних прийомів, методів та засобів зробив той чи інший твір мистецтва.

Чітке дотримання принципу єдності книжної сітки не позбавляє можливості кожній сторінці принципово відрізнитись від іншої, мати своє образне рішення, що інформативно висвітлює та ілюструє відповідний розділ.

Дизайн-проект науково-популярного видання "Образотворчі основи дизайну" є авторським поглядом на традиційне використання книги – вона рекламує мистецтво, виконує енциклопедичні функції, знайомлячи читача з безліччю цікавих фактів з світу мистецтва та виконує просвітницькі і заохочувальні функції.

У розробку дизайну науково-популярного видання "Образотворчі основи дизайну" було покладено концепцію створення максимально відмінного від стандартних ідей продукту, що складається як із візуальної частини так із літературної та інформативної, об'єднаних сукупністю ознак майбутнього проекту та пов'язаних єдиним провідним задумом. Створена дизайн-концепція враховує особливості конкретного видання, вона розкриває нову грань в системі поглядів на дану тематику та змушує переглянути своє ставлення щодо розуміння явищ і процесів в мистецтві та їх спільного коріння з природними явищами.

Створити дизайн-концепцію – означає сформулювати її головну ідею, цілісну ідеальну модель майбутнього проекту, що визначає її основні характеристики. Аналітичне вивчення об'єкту проектування, виділення протиріч та пошук шляхів рішення проектних задач складають в цілому самостійний творчий розділ проектної роботи. Завданням графічного дизайнера є також і пошук та обґрунтування параметрів видання, як за типологічними ознаками, так і за оформленням – художнім, технічним, форматом, обкладинкою та ін.

В основу роботи над дизайн-концепцією науково-популярного видання "Образотворчі основи дизайну" покладений метафоричний образ природи, який візуально співставний з основними художніми засобами та принципами композиційно-художнього формоутворення в мистецтві, їх спільні естетичні складові розкривають принципи та цілі художньої взаємодії. В результаті кожен розділ видання, сумуючи інформацію окремих структурних елементів, об'єднується в великі змістовні блоки дизайн-проекту, утворюючи гармонічну та виразну цілісну форму.

Поєднання візуальної частини з літературно-просвітницькою допомагає в вирішенні інформаційних та естетичних задач, спрямовує та трансформує уяву, формує художнє сприйняття. Мовою формоутворення, або основними засобами виражальними нашого видання, є різні види графічних зображень, репродукції, фотографіка, монтаж, типографіка, комп'ютерна графіка. Вони, активно співпрацюючи між собою, стають носіями інформаційно-художніх відомостей, допомагають в вирішенні функціональних та естетичних задач видання.

Найбільш важливою ціллю для дизайнера є створення нового цілісного продукту. Така ціль "в повній мірі відповідає відомому принципу художньої творчості – "від загального до часткового і навпаки". Практично даний принцип виражається методичною формулою: вирішуй часткову задачу, виходячи з цілісного, починаючи розробку, не припиняй бачити кінцевий результат, завершуй її, доводячи всі елементи до єдиного знаменника. Тільки тоді учбова робота в повній мірі відповідає справжній, фаховій, цілеспрямованій дизайнерській розробці" [11, 8].

Важливим аспектом втілення авторської ідеї є пошук засобів, що сприяють створенню дійового образу. В своєму посібнику Віталій Устін наголошує на суперечливо-двоїстому характері образу в художній формі та єдності його складових: об'єктивного і суб'єктивного, загального і одиничного, раціонального і емоційного і, нарешті, змістовного і формального [2, 163]. Зазвичай, вважає О. Голубева, в роботі над формою стилізацію і трансформацію застосовують одночасно. Один прийом доповнює інший і розвиває основну пластичну тему (ідею) [2, 10]. Дослідження еволюції дизайну з огляду на час та новітні технології є тією частиною загальної проблеми мистецтва взагалі, що потребує подальшої систематизації та вивчення, бо створює передумови для творчого пошуку, розвитку креативного, концептуального мислення.

Наукова новизна полягає в розширенні уявлень про варіативність дизайнерських рішень, створення передумов для виникнення нових, цілісних за структурою, форм науково-популярних видань, що активно використовують ілюстративний ряд для спрощення подачі специфічних матеріалів, їх додаткового пояснення, та, завдяки зображенням, створюють цілісні за структурою об'єкти. Зображення в такому виданні – не лише візуальний супровід до тексту, а й цілком самостійне повідомлення, що завдяки креативному застосуванню допомагає втіленню авторської ідеї.

Висновки. У підсумок зазначимо, що розкриття будь-якої теми в науково-популярному творі вимагає від популяризатора наукової глибини в осмисленні матеріалу та водночас вміння розказати про складні речі доступно і цікаво. При цьому науковість не повинна перешкоджати зрозумілості, доступності змісту, а доступність означати спрощеність, вульгаризацію спеціального знання.

Література

1. Бершов О. Книговидавнича справа в США і нові концепції книги /О. Бершов // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 6. – С. 15–17.
2. Голубева О. Л. Основы композиции / О. Л. Голубева. – М. : Издательский дом "Искусство", 2004. – 117 с.
3. Дизайн: словник-довідник / Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України; за ред. М. І. Яковлева; Упоряд.: Ю. О. Іванченко, О. І. Ваврик, О. Г. Бросаліна та ін; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), І. Д. Безгін, Г. УІ. Веселовська та ін. / К: Фенікс, 2010 – 384с.
4. Добровольський О. Підручник на тлі комп'ютеризації: Необхідність нових принципів / О.Добровольський// Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 12. – С. 11–13.
5. Здоровега В. Природа і специфіка образу в журналістиці / В. Здоровега / Вісник Львівського ун-ту. Серія журналістика. – 2001. – Вип. 26.
6. Кандинский В. Точка и линия на плоскости / В. Кандинский. – СПб. : Азбука, 2005. – 19 с.
7. Огар Є. І. Сучасна нон-фікшн для дітей: структурні та функціональні характеристики / Є. І. Огар. – Українська академія друкарства, 2012 / 2 (39) – 7 с.
8. Огар Є. І. Науково-популярна література: сучасний стан та особливості розвитку/ Є.Огар // Кн. тека. – 1997. – № 4–5. – С. 18–19, 21.
9. Огар Є. І. Сучасна науково-популярна література: зникнення чи трансформація виду /Є.Огар // Реалії і перспективи українського книжкового ринку. – Львів, 1997. – С. 79-99.
10. Сухоруков К. М. Книга в будущем: (Заруб. оценки, тенденции, прогнозы)/К.Сухоруков // Книга: Исслед. и материалы. – 1993. – Сб. 66. – С. 26–38.
11. Устин В. Б. Композиция в дизайне: учеб. пособие / В. Б. Устин. – М. : АСТ : Астрел, 2007. – 239 с.
12. Цуканова Г. Вплив засобів зображальної журналістики (фотографії та інфографіки) на сприйняття текстової інформації: дис. канд. соц. ком. Наук 27.00.06 / Цуканова Г.; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики. К. – 2011.

References

1. Bershov, O. (1997). Publishing business is to the USA and new conceptions of book. Announcer of the Book chamber, 6. 15-17 [in Ukrainian].
2. Golubeva, O. L. (2004). Bases of composition. Moscow: Publishing house "Iskusstvo" [in Russian].
3. Yakovlev, M. I. (Eds.). (2010). Design: reference dictionary-book. Kyiv: Phoenix [in Ukrainian].
4. Dobrovolski, O. (1997). Textbook on a background computerization: Necessity of new principles. Announcer of the Book chamber, 12. 11-13 [in Ukrainian].
5. Zdorovega, V. (2001). Nature and character of specifics in journalism. Announcer of the Lviv University. Series are journalism, 26. 26 [in Ukrainian].
6. Kandinski, V. (2005). Point and line on a plane. SPb: Alphabet [in Russian].
7. Ogar, E. (2012). Modern non-fiction for children: structural and functional descriptions. Ukrainian academy of book-printing, 2. 7 [in Ukrainian].
8. Ogar, E. (1997). Popular scientific literature: modern state and features of development. Knygoteka, 4-5. 18, 19, 21 [in Ukrainian].
9. Ogar, E. (1997). Modern popular scientific literature: disappearance or transformation of the kind. Realities and prospects of the Ukrainian book market. Lviv , 1997. – p. 79-99.
10. Sukhorukov, K. M. (1993). Book in the future: (Foreign. estimations, tendencies, prognoses). Collection. Book: researches and materials, 66. 26-38 [in Russian].
11. Ustin, V. B. (2007). Composition in a design. Moscow: Astrel [in Russian].
12. Cukanova, G. (2011). Influence of facilities of graphic journalism (photos and graphic) on perception of text information: dissertation of a candidate of social sciences. Kyiv National University named after Taras Shevchenko. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.09.2017 р.